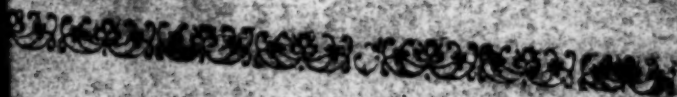

TABACUM

238 ml

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF MICHIGAN

TABACUM
POEMA

LIBRIS DUOBUS

AUCTORE

Raphaële Thorio.

L O N D I N I.

prostant venales apud J. Noon, & T. Sharpey
in Cheapside: & S. Popping in Pater-noster-
row. MDCCXVI. 6 d.

SOLOMONI LOWE

S.

Versificationem hujus Poëmaticis Anglicanam inscripsi, ob singulares & eximias virtutes, egregiae Puellae; quae, ductu tuo, & auspiciis, ad pulchritudinem corporis, & praeclaras naturae dotes, Variarum Artium & Linguarum adjunxit cognitionem. hac re oblatam mihi Occasionem arbitrabar declarandi mei in te studij, ac voluntatis. quae quo testatior fieret eruditibus omnibus, venit mihi in mentem, & Thorium, nominis tui patrocinio, proferre in lucem; Meque ipsum, amicitiae tuae beneficio, & famae celebritate, commendatorem tradere ad sempiternam hominum memoriam.

Thorii nobilitas, quamvis notissima nonnullis, pluribus est obscurior. ea quippe per animos plerorumque pervasit opinio, ut Antiquitatis memoriam unice colant; Recentiorum autem scripta despiciatui ducant: nullus dubito, quin, commendatione ac judicio tuo, dimanaturum sit Tabacum in famam, atque existimationem hominum. Tibi non displicere, aut Meam in vertendo Diligentiam, aut Medici in conscribendo Ingenium, quum intellexerint, Qui Te norunt;

runt; Utraque habebunt quam commendatissima: Caeterorum gratia Aliorum adposui de Auctore testimonia; ex quibus liquido constabit, Principibus viris fuisse semper in deliciis.

Virtutum Tuarum me praedicatore non opus est: multa admodum de tuis in rempublicam meritis honorificentissime commemorant aequissimi rerum aestimatores: quibus, incredibili tua in Expoliendis juvenum animis felicitate, tantam tui estimationem concitasti; ut *Institutiones tuas Grammaticas* avidissime expectent, studioque ardentissimo exoptent, atque efflagitent.

Quo gratius tibi accideret hocce meum munusculum; maximo conatu id egi, ut Errores, quibus innumeris deformatae sunt aliae Editiones, in hac nostra emendarentur: clausulasque prope universas, verborum Interpunctionibus, ex Disciplinae Tuae praeceptis, accuratius distinxī; ne aut hiatibus vasta esset oratio, aut salebris confragosa; unde, lectionis incitatione identidem sufflamina, plurimum debilitaretur vis judicii, atque omnes acuminis nervi eliderentur.

Caeterum, ne multis morer, illud etiam atque etiam Te rogo & obtestor, ut Valetudini tuae quam diligentissime servias: quod si feceris, summo certe beneficio Optimos quosque tibi obligaveris; et, in primis,

Tui Amantissimum

atque Observantissimum,

Henricum Player.

RAPHAEL THORIUS

Bellio : Medicus, et Poëta eximius. *Vulcanius.*
Comment. in Aristotel. de Mund. p. 259.

A fleur en Angleterre, sous le Roy Jaques. *Bayle.*
Dictionnaire Critiq. tom. 3. p. 2875.

Angliae Poëtarum, Jacobi Regis judicio, Antesignanus. *Colomesius. Opusc. p. 162.*

Je pense qu'il ne doutoit guere de la maxime, que les
 Beuveurs d'Eau ne sauroient faire de bon vers. *
 De sa vie, peut-être, il ne se trouva plus embar-
 rassé, que quand Mr. de Peiresc l'obligea de boire
 un Grand Verre d'Eau. le Roi Jaques souhaita qu'on
 lui fit ce Conte, qui est fort Risible. *Bayle. Dictio-*
naire Critiq. tom. 3. p. 2875.

Contigit, ut, in quodam doctorum convivio, Doctor
 Thorius ipsi Peireskio, ingenti scypho, prae-
 biberit: ac ille quidem se excusare, ob vasti-
 tatem paterae, ob merum insolitum, ob imbe-
 cillum stomachum, ob compotandi infrequentiam:
 verum, cum nihil admitteretur; petiit, ut saltem
 sibi liceret, postquam Thorio fecisset satis, suo ar-
 bitrio praebibere. annuerunt omnes: ac, tum, as-
 sumptis, quasi adigente necessitate, animis, foecun-
 dum hausit calicem: eodemque, mox, Aqua oppleto,
 Thorio intentans praebibit; totumque rursus (tan-
 quam injectum temperaturus merum) absorpsit. ille,
 quasi fulmine ictus, delapsusve e nubibus, vix tan-
 dem ad se rediit.; & (quia ex condicito agebatur,
 neque resilire fas erat) tam longa suspiria e pectore
 duxit; toties admovit, removitque ora; tot inte-
 rea carmina ex omnibus Graecis, Latinisque Poëtis
 profudit; † ut diem pene contriverit instillandae
 A 3 aquae.

* Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
 quae scribuntur Aquae-patoribus. *Horat. epist. i. 19. 2.*

† Quelques-uns croient qu'il fut assez profane (comme les Poëtes
 font, quelquefois, pendant la chaleur d'un repas) pour s'appliquer
 les paroles de l'Evangile de Saint Matthieu, c. 26. v. 39. *Bayle.*
Diction. Critiq. p. 2875.

VI RAPHAEL THORIVS

aquae in infuetum guttur. Atque id ipsum est, quod Rex, cum audiisset ex aliis, ex Peireskij ore accipere voluit. *Gassendus. in vit. Peiresk. G. L. ad ann. 1606. Operum tom. 5. p. 283. col. 2.*

Hunc Dioscoridis locum (*de Dipsaco herba*) Doctissimo viro Raphaëli Thorio, Bellioni, acceptum fero; qui, cum, per hosce dies, cum haec scriberem, ab hac Academia Leydensi meritissimam Medicinae lauream acceperit; dabunt hoc, uti spero, Lectores amicitiae nostrae, et necessitudini, quae mihi cum illius parente, Francisco Thorio, Bellione, Medico, et Poëta eximio, summa, jam inde a puero, intercedit; si Epigrammati uni, atque alteri, quod, in utriusque gratiam, scripsi, aliquam, in hoc Mundo Aristotelico, sedem tribuero.

In Franc. & Raph. Thorios, Medicos, et Poëtas eximios.

Credideram Thorio Medicâ, Melicâque palæstra,
haud facile haec alium secla datura parem.
at modò per Patrias ita regnat Filius artes,
graminibus juxta, carminibusque potens;
ut dubitem Patris an Nati sit gloria major:
laus Patris est docti Filium habere parem.

In Raph. Thorij, Bellionis, Doctoratum.

Felices illi, titulo quos Leyda bearit,
Paeoniae eingens frondis honore caput.
at tibi, docte Thori, titulos dum adjungit honoris,
est, per te, titulis Leyda beata suis.
sic vestita nitet splendenti gemma metallo,
dans decus artifice, mutuò, et accipiens.

Εἰς τὸ 'ΑΥΤΟ.

Φερόμεσ' ὡς ἐνεκεν ποδῶσι δῖκα Νέστορος ἄλλος
"Εἶνεκ' Ἀχαιοῖς μῦνον ἐγὼ Θόειον.

Vulcanius. in Aristot. de Mund. p. 259.

Scripta ejus Inedita.

Ethica quaedam, & Theologica. †

† Raphaël Thorius D. Constantino Hugenio Equiti, &c. S. P. Lond. Febr. 26. 1625. Nescio equidem, Vir Clarissime, quae vos istae

RAPHAEL THORIUS VII

Scripta ejus Edita.

Epistola de causa morbi et mortis Isaaci Casauboni.

Hagae-Com. 1638. 4to. *Brunsv.* 1656. 4to.

Lessus in funere Isaaci Casauboni. *Lond.* 1626. 4to.

Epigrammata duo Lat. et Graec. De felici doctissimi viri,
B. Vulcanij labore, in recensendo Aristotelis Libro
de Mundo. *Lugd. Batav.* 1591.

Poëmata quaedam Latina, ap. Momenta Desultoria.
Vid. infra. †

Hyems. *Lond.* 1651. 8vo. *

Hymnus Tabaci.

Editiones hujus Operis.

1628 Leyd. † 4to. ap. Konig. Biblioth. p. 805. &
Lipen. Biblioth. Medic. p. 441.

1644 Utrecht 12mo ap. Pasch. de Inventis Nov-An-
tiq. p. 475. *Leipsc.* 1700. Edit. 2.

1651 London 8vo. ap. Catalog. Bibliothec. Bodleian. †

1714 London 8vo. ap. Musar. Anglican. Analect. vol. I.
p. 245. Edit. 3.

istic agitant Phoebe intemperiae, ut volentem nolentem ad vestra
sacra pertrahatis. vis est haec quidem? assentior tamen *ἔκων,*
αἰκνολί Σοφῶν. Obtinuit jam a me Clarissimus D. Kinschotius,
quod tu nunc, amoris violentia, extorques. Misi illi, ante dies
octo, Utriusque Paeti lusum. prodeat, quando ita vultis: sed in-
demnem praestare auctorem memineritis contra Magistros Morum,
quibus forte, in hac aetate, argumenti levitas ridebitur; et suaver-
ter. Graviora quidem habebam, tum Ethica, tum Theologica:
quae, si vobis salivam movissent, aliquanto libentius exposuissem.
Quod si haec praeludia plausum invenerint, non recusabo ulterius
in scenam progredi, vestris auspiciis fretus; ut, quicquid in utram-
vis partem ceciderit, id vobis imputetur. *Praefix. Poëmati, quod*
Inscribitur Hyems.

* Cheimonopeguion, or a Winter Song. by Raphaël Thorius,
newly translated. *London* 1651.

† Mais ce n'est pas la Première: car Mr. de Zuylichem fit des
vers, l'an. 1625, in *Paetologiam Raphaëlis Thorij.* vous les trouve-
rez à la fin du *Momenta Desultoria.* Vous y trouverez, aussi, quelques
pieces de Poësie Latine, que le même Auteur, et Thorius, com-
posèrent, l'un contre l'autre dans un Combat d'Amitié. *Bayle*
Dictionnaire Critiq. tom. 3. p. 2875.

‡ Hymnus Tabaci: A Poëm in Honor of Tobacco; Heroi-
cally compos'd by Raphaël Thorius, made English by Peter
Hausted, Master of Arts. *Camb.* *Lond.* 1651. 8vo.

VIII RAPHAEL THORIUS

Judicia virorum Doctorum.

Bayle. On estime beaucoup son Poëme sur le Tabac. *Dictionary Critiq. tom. 3. p. 2875.*

Ludou. à Kinschot. Auctor Venuſtiſſimi Operis de Paeto. eſt Raphaël Thorius : ut Medicus, ſi quiſquam hodie, praeclarus ; ita et Poëta non vulgaris. argumentum quidem leve, ac ludicrum, videtur : verum, quod, a tali Medico tractatum, non delectat modo ; ſed et docet. Paeti originem acceptam Baccho ferri hic videbis : quam appoſite, non poſſunt, niſi fallor, ignorare, qui Plerumque alternis admilcent pocula fumis. *Praef. ad Hymn. Tabaci. Ultraj. 1644.*

Littleton. Raphaël Thorius, a Doctor of Phyſick, hath writ an Ingenious Poëm in commendation of Tobacco. *Dictionary. L. L. in Tabacum.*

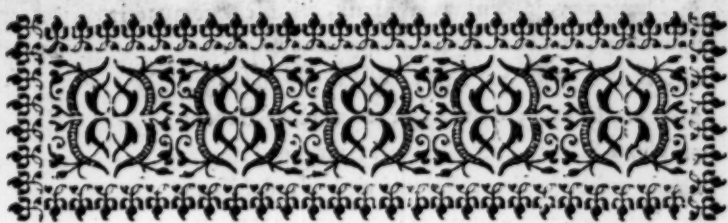
Addiſon. Quod ſi Catachreſin ſonet, vel ipſe Libri Titulus, dum Raphaëlis Thorij, in tranſmarinis nati, Carmen, Muſis Anglicanis adſcriptum videas ; id nobis eo lubentius ignoſcendum putes ; tum, quia, ab infantulo hic enutritus, vixit, ſcripſitque ; et, cuiſcunque Telluri Originem, Angliae certe Poëſin debet : tum, quia ejus Carmen, quod a Plurimis in Deliciis ponitur, nec tibi prorſus injucundum fore confido. ſin Peregrinum cogites, hoſpitij & amicitiae jure, apud Anglos ſemper ſancto, fruatur. *Analeſt. Muſar. Anglican. vol. 1. Praef. ad Lector. p. 2.*

Omnibus Paeti-fugis.

Morbifugae vires plantae, miracula ſtirpis
coelitus oſtenſae, partes diducit in omnes
Thorius ; & primo fumos orditur ab ovo.
Vos, quibus ad Paetum vigilantia ſtertere naſo,
fumigeriſque placet replere vaporibus auras,
ore ſavete omnes. Coelo delabitur alto
planta beata, udo non aſpernanda cerebro :
ſcilicet in mediis habitat vis enthea fumis ;
et parvo ingentes clauduntur cortice vires.
Ludicra narrantur ; ſed & haec quoque ſeria ducunt :
veraque ſub ficto latitat ſapientia Paeto.

Ludovic. à Kinschot.

T A B A C U M.

LIBER I.

INnocuos calices, & amicam vatibus herbam,
vimque datam folio, & laeti miracula fumi
aggredior. Tu, qui, censu decoratus Equestri,
Virtutem titulis, Titulos virtutibus ornas,
antiquum & Phoebi nato promittis honorem,
tu, Paddæ, fave: nec enim praestantior alter
morbifugae varias vires agnoscere plantae;
inque tubo genitas haurire, & reddere nubes.

5

Da, puer, accensum selecto siccile Paeto,
ut Phoebum ore bibam: quis enim sine lumine Paeti
digna canat Paeto, & tantis se comparet ausis?

10

Non inventa homini, humanos adolevit in usus
nobilis herba; patri sed primum visa Lyaeo,
cum madidus ficos thyrso subduceret Indos,
notuit, ad seros & claruit inde nepotes.

16

Forte, per aestatem, tesquis arentibus, hostes
nurat in insidiis meditari praelia Bacchus:
arma jubet, celeresque jugo subungere Lynces,
Bassaridasque sequi; Silenum accedere curru
mandat; & in pugnam totis exardet habenis.
pone sequebantur lixae, jumentaue multo
tarda onere, & lentis congesta viatica plaustris,
et claudus senio, Sileni vector, Asellus.

25

B

Dumque

Dumque volat furiata phalanx, inimicaque quaerit
 agmina; per vastas & lassâ vagatur arenas: 25
 dira fames, urgetque sitis; defectaque succo
 membra labant; desunt ipsi sua munera Baccho:
 amphora Sileni, curru subversa, jacebat,
 amplo exhausta sinu; sitienti ambusta dehiscunt
 ora Seni, ardentes dum ducit hiatibus auras. 30
 Maenades, & Satyri, multumque proterva Juventus,
 impatiens, scrutatur aquas per viscera terrae:
 nequicquam. de se tandem sibi pocula quaerunt;
 et falsum potant, quem dat vesica, liquorem;
 pocula spurca nimis; sed & haec quoque pocula desunt, 35
 incremente siti, venis & deficit humor.
 spes tum accisa omnis, faciesque miserrima rerum
 apparet; tostas alii de faucibus atris
 exhalant animas: alii per mutua fundunt
 vulnera, quem rapiant ante ultinia fata, cruorem. 40

Jamque acies moribunda cadit; quum, valle remotâ,
 eminus obscuri facies confusa vireti
 visibus occurrit dubiis: tumque Evius altum
 inclamans, Duremus, ait, tantisper in armis,
 O Socii; optatam vicinâ in valle salutem 45
 aspicio. hic lentos toto conamine gressus
 accelerant; renuuntque mori; venasque, supremo
 sanguine manantes, animae spiracula claudunt.
 atque propinquabant, altis se prodit opacum
 stipitibus nemus, & foliis spectabile vastis. 50
 Euge! meis, clamat, cognatam vitibus herbam
 agnosco, munusque Deûm; sed plura volenti
 surda manus; latas tenero de caudice frondes
 carpit; & ignoto latrantia viscera succo
 demulcet; viridis stillat sub dentibus humor. 55
 non tamen oblatas Sileni provida virtus
 praecipiti vorat ore dapes; sed, cautior usu,
 haeret, ab exemplo documenta, abstemius, optans.
 nec mora; quis patulis lateat sub frondibus error,
 eventus docuit: totis (mirabile) castris 60
 evomitur, caditurque velut, cum, gurgite pleno,
 ingruit admissi miranda potentia Bacchi:

volvitur

volvitur in gyrum tellus; coelumque videtur,
 nubibus adductis, surgenti occurrere terrae:
 tum sopor obrepat; somnique invicta cupido
 germanam dubia praefagit imagine mortem;
 Capripedes mediis diffusos stertere arenis
 cernere erat; disiecta solo defessa furentum
 membra Mimallonidum devota jacere sepulcro.
 mox, ubi, discusso longi languore veterni,
 plenior ex adytis in singula membra recurrit
 spiritus; amissae redierunt corpore vires.
 surgere tunc alacres, pedibusque insistere firmis,
 et fulgere oculis, thyrsumque vibrare lacertis
 fortibus, absentesque laceffere vocibus hostes.

65

70

75

Attonitus monstro, non huc, sine numine, amici,
 appulimus, Silenus ait: nec dona Deorum
 despiciat, ingenitas vires, nec numina Bacchi;
 nec pudeat certa salvos a morte fateri
 coelitus ostenso vitam debere Tabaco:
 advenisset enim languentibus integer hostis;
 victa siti manus haec cecidisset victima ferro;
 tinctaque venisset victoria sanguine nullo:
 nunc veniat; validasque manus, animosque viriles
 sentiat; & si mens suadet, fera praelia tentet.
 sed rationis opus; superum nec munera coeco
 contemeranda usu: si quid sapit ista senectus,
 viribus eximiis permistum in stirpe venenum
 delitet: in ventrem virides ne mittite succos;
 mandite nec folia ingestis confusa salivis:
 virus inest crudis: aestivo sole recocta
 credibile est tutos praebere halatibus haustus;
 nec ventri, ac cerebro (si testa evolvere fas est)
 pabula grata reor, subtilibus eruta fumis.
 quare agite, O juvenes, tam digni muneris aptos,
 ingenio, & rapidis extundite mentibus usus.
 dux ego vester ero; quid mens dictaverit, omnes
 accipite: arentes proluxa uredine frondes
 comminui manibus jubeo, cannaque reponi;
 protinus educto radiis solaribus igne
 contingi; & positis adversa parte labellis,

80

85

90

95

100

exsucti calidas nubes adducere fumi ;
 ocyus ut possint cerebri pervadere flexus,
 vinosisque leves recreare vaporibus auras.

Dixerat : hinc Satyri teretes aptare cicutas ; 105
 deciduas alii sicca fuscidine frondes

frangere ; pars tubulos arfuro pulvere complet ;
 pars stricto ore trahit (risumque sodalibus affert)
 pulvereum flumen, tuffesque inducit iniquas. 110

ipse Pater fremitus, vana & conamina risit.
 igne carent, ignem votis ardentibus optant.
 ecce senex densum, quod habebat mantica, vitrum
 depromit, vafri inventum subtile Promethei,
 furati aeternas coeli de fornice flammias.

Hic latet ignis, ait : suscepto & sole, rotundum, 115
 molliter acclivi depressum in vertice centri,
 frondibus admovit Phoebæ penetrabile vitrum.
 cuspidis in morem radiis concurritur ; auctus
 inde calor sensim serpit ; fomentaque circum
 arripit ; & fumo vicinum nunciat ignem. 120

Applaudunt Satyri, Faunique, Senemque magistrum
 attollunt humeris ; vocesque ad sidera tollunt.
 ipse cavam ante omnes accommodat ore cicutam ;
 leniter adducit nebulae mirabilis haustus ;
 et ductos patulis fumos e naribus efflat. 125

æc mora, permotus subita dulcedine, toto
 corpore diffusum sentit gestire vigorem ;
 ut solet a noti foecundo flumine Bacchi
 serpere paulatim non-intellecta voluptas.
 ora madent : non salsa sitis, non vexat acerba
 esuries, vomitusve : levi vertigine tantum
 crura vacillare, & supremam udescere frontem
 percipit ; illaesus, sed & haec vanescere gaudet. 130

Tum vacuus densa Paeti porrectus in umbra,
 omnigenum ut patuit foecunda scientia rerum, 135
 dulcibus absumit lentas sermonibus horas :
 explicat ingentes opulentæ mentis acervos :
 ludenti & similis naturæ arcana recludit :
 implicitos memorat sphaeris cœlestibus orbes ;
 compagemque hominis ; terræ & miracula pandit ; 140
 addit & oraculis docti libamina fumi.

Fumantem

Fumantem sequitur circum diffusa juvenus,
 ipsa novis operata tubis, fumoque fragranti;
 at rudis ore vomit naso reddenda patente
 nubila, cum multa tussi, lacrymisque jocosis: 145
 ridicula, appressis animam quae claudere labris
 nescit, perque cavas iterum depellere nares;
 docta sed exemplo, grandævum aequare Magistrum
 efflando satagit, repletque vaporibus auras.
 dumque hilares animis laeta vitulantur in herba; 150
 ecce venit fessis longum expectata ministris
 annona, & multo ferventia dolia vino.
 clamores geminant; versisque ad cantica cannis,
 gaudia agunt; epulisque favent; multumque vocatis
 jumentis, reduciq; Senis gratantur Asello. 155
 indulgent Cereri primo; tum Massica libant;
 viteaque admistis alternant pocula fumis.
 cuncta fremunt fumo, cantu, mistisque choraeis;
 donec dulcem oculis fudit non alta soporem.

Postera ut illuxit laetis aurora, ferique 160
 admonuit belli securas pace phalanges;
 Lenaeus pater, & Sileni cana senectus
 extimulant, si quos festivi hesternae diei
 fregit luxuries; animosque hortatibus addunt:
 Sat poclis, genioque datum; nunc praelia mentes 165
 sollicitant; positas assumite vultibus iras,
 et forte instanti dexteras componite pugnae;
 nec vigil incante palantibus ingruat hostis;
 ex cadat, ipsa suas caedes non ulta, juvenus.
 nec virtus equidem nobis incognita vestra est, 170
 O Socii; magnis neque non confidimus ausis:
 sed nocet, ignavas quamvis, contemnere turmas;
 securosque mali, ignotis incedere terris.
 impavidi ergo animis, sedato insistite gressu:
 neu mala nos iterum letho penuria mulcet; 175
 agmine composito lenti procedite, Pacto
 non sine contrito; promptisque ad labra cicutis;
 et levibus fungis servato, & restibus, igne.
 hoc, animi surgent ad praelia; nubibus istis,
 prodigiique nova specie, terrebitur hostis. 180
 iste viri; famam & factis sperate perennem.

Dixerat: assensum properant applausibus omnes;
et sibi quisque suo stationem corpore servat.

arduus in curru, medio pater agmine Bacchus

eminet; impexi tergo Silenus aselli

189

it comes, haud equidem bellax, nec idoneus armis;

at bonus eloquio, & subitis dare tuta periclis

consilia: aequales utrimque excurrit in alas

densa acies; hostemque animis pugnacibus optat.

nec procul hostis abest: vicini vertice montis

190

opposito emergit, summisque hastilibus exstat.

Bassaridis calido ferverescit pectore sanguis;

aerea sinistra manu quatiant, & tympana pulsant;

vino acunt iras refides; haustoque Tabaco,

excludunt lethi faciem; suaeque agmina circum

191

nube tegunt atra: spirantes naribus ignem

procedunt: medio glomeratur in aequore nimbus,

igne micans, tonitruque fero, fumoque stupendus.

Ostento attonitos subitus pavor occupat Indos:

non homines, sed furva rati de faucibus Orci

200

numina, consternati animo, certamen iniquum

detrectant; trucibusque timent configere monstribus.

pars fugit; & positis, quaerunt velocius, armis,

quam dare victoris mallet clementia, vitam:

pars orat veniam, parere & iussa modestis

205

imperiiis, patiente jugum cervice capeffit.

sed pudet erroris; stulta & formidine tactos

extinuisse piget vani sufflaminia fumi.

libertate dolent serva; solatur at illos

indulgentis Heri condita lepore potestas,

210

et victoris amor: simili discrimine, victos,

victoresque, videt, bellis utrinque remissis,

una dies miscere epulas, Bacchumque ciere;

et simul alternis fumum potare cicutis.

mirantur bona nata domi, nec nota queruntur;

215

et nebulas animi, jucundis nubibus, arcent.

Atque haec prima fuit mortales stirpis in usus

notitia; haec late noti cunabula fumi.

jam quae vis lateat plantae; quibus apta bibendo

220

corporibus; quibus & pugnet contraria morbis,

Musa refer; geniumque novo concede labori.

La

In primis non una subest natura stupendo
in Folio: adversis dives virtutibus, omnem
exsuperare fidem gaudet; stirpesque beatas
provocat, Hellebori robur, Rhabarbara duras
solvere nata alvos, facientem gaudia Vitem,
Balsama vulneribus laudata, Fabamque suillam,
Nepenthesque animi mulsum, gravidumque Papaver.
magna Dei virtus, quae tot miracula rerum
feminis exigui tantillo cortice claudit!

225

230

quod licet haud superet cineris, vel laevis arenae
(fallentis digitum, & numerantia lumina) molem;
mox dabit ingentem frondoso tegmine sylvam,
et certa in dubiis promet medicamina morbis.

quod si quis tantas rimari indagine causas
aggreditur, multum immani sub pondere sudet.
seu diversa Salis mirae substantia Plantae
compositum esse dedit, multis & dotibus auxit;
seu simplex variis obnoxia casibus una

235

materies alios, pro mole, & tempore vultus
induit, atque aliter distincta in corpora regnat;
naturae latet in gremio, nec cernere pronum est.
si tamen exemplis libeat, velut indice filo,
ire per anfractus dubios, errore viarum;
inque sibi similes totum dissolvere partes:
forsitan occurret, quo mens placata quiescat;
et si non verum, at veri illucescat imago.

240

245

Quicquid inest rebus sapidum, discernere gustus
quod valet, id Salis omne solet de nomine dici,
at gemina est natura Salis; vel funditus haeret
corporeae moli, ad superas nec tollitur auras,
suppositis flammis, cineri sed figitur acri;
dictus & hinc Fixus: levior vel, ab igne solutus,
in sublime volat, fumo subvectus amico,
accrescitque apici, in morem fuliginis atrae;
inde Sophis a re sal ille Volatilis audit.

250

255

Hic aliud memori occurrit ratione tenendum:
viscera quod terrae, salibus praegnantia multis,
stirpibus innatis foecunda alimenta ministrant,
ut sua cuique trahit proprium natura suorem.

260

fructibus

fructibus hinc sapor accedit; hinc floribus omnis
spirat odor: retinentque sui vestigia succi.

At tellure latent, penitus confusa cavernis,
Sulphurei latices, Nitri glacialis amaror,
lethale Arsenicum, flammis affine Bitumen, 265
argenti Liquor in foedam resolubilis auram,
Chalcanthumque acidum, linguaeque astrictor Alumen,
atque alia innumeros factura elementa sapores.

Si quis jam excutiat prolixo carmine, de tot
principiis cui accepta ferat sua munera Paetum; 270
comperiet tanto dignum sudore Bitumen:
cujus in eximia species supereminet herba,
pingue, olidum, acre, tenax, Nitro sublime volanti,
ignis amans, crassaque ferens fuligine fumum.
his pictam in tabula quicumque coloribus herbam 275
non videt; hunc oculis captum, & rationis egentem
crediderim: quid enim magis aspectabile? dextram
trita oleo foedat, digitos & glutine viscat,
et solidat crudum lento ferrumine vulnus,
sorditiem ulceribus salsugine terget amara, 280
nec putrere finit: sensum nam faucibus acrem
impingit, longumque relinquit in ore calorem.
late fufus odor, virofa vividus aura,
dissipat ignavum cerebro torpente veterum;
ficcat & illuviem, eductis sternumine mucus. 285
denique, in aëreum flammis conversa vaporem,
foeta salis vivi, superasque volantis ad arces,
pervia spiritibus, mentis capitolia scandens;
supplementa nova exhaustis animalibus infert;
atque hebetes subite restaurat acumine mentes. 290

Planta beata! decus terrarum! munus Olympi!
non tantum agricolis duro lassata labore
membra levas, minuis victus absentis amorem,
fundis & absque cibo sparsas in corpora vires:
sed radium, specimenque dei, sapientibus ipsis 295
ingenium illustras, si quando aut multa tenebras
colligit ingluvies cerebro; aut inolimine longo
intellectus hiat, rerum neque concipit umbras,
conceptasve tenet; vel caeca oblivio regnant.
ut semel irrepsit blando lux indita fumo, 300
aufugiunt

aufugiunt nubes atrae, curaeque tenaces.
vis micat inventrix ; dempto velut obice veli,
tota oculis animi patet ampli machina mundi ;
aeternae species naturae ex ordine nexae
succedunt ; redeuntque suis simulacra figuris.

385

O quoties visus, magna spectante corona,
Orator, populi cupidas dicturus ad aures,
contremuisse metu ; docti sermonis acervos
confudisse locis ; lingua & siluisse rigenti ;
quum memor ex tantis opibus sopita facultas
nil daret in vocem, sed res & verba negaret :
si modo vel micam generosa e stirpe vorasset
fumanti tubulo, accenso seu lumine, sensim
res reperisse suas ; prendisse fugacia verba ;
thesaurosque animi populo exposuisse stupenti !

390

395

Si duo praeterea Stagirae in pulvere docto,
laudis amore novo, verive cupidine, pulsi,
pugnam agitant, verbis & digladiantur acutis :
omne animi intendunt robur, nervosque fatigant,
nexibus impediunt cautum ut subtilibus hostem ;
aut validum incusso rationum pondere sternant.
stat circum pubes, pulchri & certaminis aequus
arbitrator ; ingenii aequales utrimque lacertos
mirantur, crebris viris applausibus augent.
tandem, obtusa acie, ut fessis deserbuit ardor,
lentior & validos insultus lucta remisit :
forbeae alteruter, sacrum refletque vaporem ;
ilicet, ut tacta Antaeus tellure, resurgit
firmior ; exhaustumque recens grassatur in hostem :
jejunus cadit, at sequitur victoria potum.
sin utrique placet nova de suffimine tela
arripere, & validam verbis producere pugnam :
tum videas, paribus momentis, praelia saeva,
eventu dubio, in multam crudescere noctem ;
nec prius argutis discedere ab ictibus ambos,
indefinitam abscindant quam taedia litem
judicis incerti, palmae cui praemia donet.

320

325

330

335

Sic quondam, Iliaco bello, par nobile fratrum,
Asclepii sanguis, Podalyrus atque Machaon :
fertur ab Atride indictum certamen amicis

340

suscepisse

suscepisse odiis, plantae de laudibus Indae.

damnabat senior, lingua tenuis, intus amatam;

diffimulans veros sermonis acumine sensus:

junior in fratrem, jaculis ardentibus, ibat;

et pro dilecta pugnabat, serius, herba.

345

cordatum, ante tubam, potarat uterque Tabacum,

impiger ingenium praeclaro accendere fumo,

et mucronatis mentem gravidare sagittis.

multa hinc inde agili vibrata hastilia lingua,

multa retorta iterum; crepero nec pausa duello

350

ulla fuit, nisi quam fumi dabat haustus amoeni:

unde nascentes stabant ad praelia nervi,

invictusque furor carum prosternere fratrem;

donec, inexhaustis crescentes viribus iras,

incipitem & litem, sententia magna diremit

355

Regis, inauditae gaudentis honore palaestrae.

robore sic proprio, ceciditque, stetitque Tabacum:

et nunc de fumo gravibus consigitur armis.

usque adeo nil scire datur; dubitabile, quod non

ingenii faciat cita vis, & gratia linguae.

360

Sed me perplexi ingressum spineta Lycæi

penſi alio textura vocat. quibus herba salubris

principiis constet, vero mihi carmine dictum est:

nunc quibus illa viris faveat, quibus illa resistat;

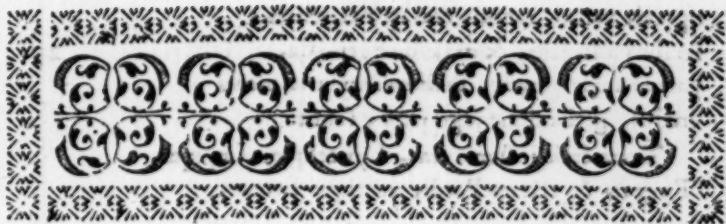
quosque ferat, pellarque aegro de corpore morbos,

expediam; simul ut calicem siccavero Pacti,

aedibus & vacuis succreverit aucta supellex.

367

T A B A C U M.

L I B E R II.

Tollite vos ignem, tubulosque: sat aetheris haustum est:
 dum calet ingenium, dum sensibus integra vivis
 versantur simulacra; fidem exsolvamus amicis:
 odimus immemores; mundum nec pascere fumo
 aggredimur, vanos aur ampullare per orsus. 5
 instat segnicies; & Phoebus invisa senectus,
 tristibus impallens curis, divortia Cirrhæ
 mandat, & extremum Musis offerre laborem.

Dicite, Pierides, domitis quæ gesserit Indis
 Liber; ut immanes populos moderamine legum 10
 mollierit, placidus; quernosque ligonibus enses,
 et truculenta levi mutarit ferula Tabaco:
 ut mores, geniumque pater Silenus amoenæ
 stirpis, & innumeros, ludens, evolverit usus.

Forſitan hæc, qui vos Biſido de monte, per æquor, 15
 tranſtulit auratam Boreæ Regnator in aulam,
 audiet; &, tanto ſi non indigna parente,
 funditis, innatum quanquam averſatur odorem,
 veſtris perſuſum violis, animaque ſuavi
 inter pulvillos, variata mente, reponet. 20

Ut ſedit ſolio Viſtor, non, triſtibus armis,
 læviit in vitam, vel opes; nec durus, abactis

indigenis,

indigenis, statuit dominos; nec, more tyranni,
optavit metui, metuit non ipse timentes:
lenibus alloquiis, & maiestate remissa,
partus amor populi; facilis clementia mores
erudit, glebamque iugo parere suavit.

25

Terra feris infamis erat, Lynceſque, Lupique,
Tygres, & celeres Pardi, miſtique Leones,
impune infidias pecorique, virisque, parabant:
tollere nec cladem intentis in mutua bella
cura fuit; maior ſed erat, meliorque, voluptas,
ſinitimos flammis vexare, & caedibus, agros;
et coſtos calidis hoſtes apponere menſis.

30

Non tulit immanem ingluviem, qui temperat aſtus,
ſanguinis inque ſiti pacis ſuffundit amorem;
vaſtitiem luſtrare cupit; regesque cruentos
viſere; & ingenuas craſſis dare mentibus artes.

35

Aſſumit, numero e magno, quos indolis eſſe
ſciverat urbanae; calicum ſed largior uſus,
vitaque liberior, nerviſque inimica libido,
fecerat effaetos, at nobilis aura Tabaci,
compoſituſque labor, coelique nitentior hauſtus
ſenſim reddiderat reparatis viribus aegros.

40

Amphoriam, Balanumque legit, comemque Neandram,
jucundos comites; totidem quibus addit, amoena
fronte, viros, luſcum Pelian, geniique ſagacis
Idmona, caerulei ridendum tubere naſi,
pauperis & barbae metuentem ſcommata, Trullum.
haerebat ſociis, &, clam, poſt terga, ſubibat
olim gratus Aper; caſu ſed ſurdus iniquo,
non adeo, ut ſolitus, ſuavis comes, atque facetus,
juſſus abire manu, invitus ſub teſta redivit.

50

Regulus Hematoës, quo non truculentior alter
vicinos capere, & captos prandere, tenebat
non procul imperium, vaſtis incluſus in antris:
turpis ubi laniena fuit; juvenumque, ſenumque
corpora vineta jacent ſtabulis, pinguique polenta
ingratam cumulant in gaudia dira ſaginam.
huc canibus, jaculiſque, plagisque ſequentibus, omne,
cornicinum ſonitu, & miſtis latratibus, agmen

55

60

vertit iter; nec longe aberat domus atra Tyranni,
 qualem Dis habitat. primo venientibus antri
 os immane patet; congestis ossibus albet
 limen; & affixis apparent culmina tectis,
 confitus ut scolymis horrescit edulibus hortus,
 quum capita in squamas longis crevere medullis.

65

Forte dies genialis erat; Lapithaeque repostis
 instruere atilibus convivia lauta parabant.

agminis ad strepitum cavea caput exerit heros

70

Mulleus, & virides exponit vertice plumas:

mox refugit visis; venit alter; & alter; & antri
 interiora petunt; nec portam veste parato
 claudere, nec miram neminere excludere gentem.

Dum tenet attonitos coecus timor, ilicet Idmon

75

primus in ignotos audet penetrare recessus,

cum cane nasuto: sequitur mox caetera pubes,
 palpans in tenebris, nisi qua, per summa receptus,
 tecta viam ostendit, sub opaco lumine, splendor;
 Silenus medio, extremo tutissimus Evan:

80

perveniunt tandem, ducit quo nidor, in aulam

ferventem fremitu; facies ubi dira culinae

perculit ingressos primo; plenique lebetes

fumantum capitum; verubusque infixa columnis

multa virum femora; & stillantes lancibus armi;

85

femineique coqui cinctis circum ilia peplis.

Non procul in clathris, porcorum more, jacebant

corpora dena virum, festo servata propinquo,

dum crescant adipēs: lacrymis quos Liber obortis

praeterit, Haematoem attenta dum nare Molossi

90

vestigat; penitusque latentem affatur in antro:

Surge miser, vultusque hominum consuesce tueri:

venimus innocui; caedes nec caedibus istas

ulcisci est animus; veniam donamus avitis

ritibus; & placidos gerimus sine sanguine mores.

95

si cruor est cordi, pugnandi & tanta libido;

bella movete feris; armento arcete leones;

parcite vicinis; turpes nec ventribus escas

indite; nec foedis postes ornate tropaeis.

non est illa lupis rabies; non tigride tigris

100

C

pascitur;

pascitur; irato nec fit leo coena leoni.
tollite ferales epulas; & condite terra
tristes reliquias; dapibusque fruamur honestis.

Ille nihil clarum; obscuros modo gutture mittit
grunnitus; torvumque tuens, non sponte monenti
obsequitur; pavidosque jubet parere clientes.
tumque abit, annona infelix, meliore parata;
succedunt verubus jucunda obsonia mundis;
servorumque, suumque tori, leporesque, anatesque,
venantium & quicquid dederat labor.

Advolvuntur humi (nec enim conjungere mensas
hora dabat) Bacchus primum, verulusque magister,
tertius Haematoës; nullo mox ordine seni
procumbunt comites; tum picti terga sodales.
Fata juvent; nunquam dextras junxisse fideles
poeniteat, Rex Liber ait. felicia sint haec
foederis incepti primordia. ponite amici
ritus immundos; faciliq; assuescite vitae:
tuque adeo, subitos aditus, nec libera, frater,
condemna alloquia, ingenui firmamen amoris.
proderit hoc olim hospitium; nec vestra juvenus
utile subsidium vitae didicisse dolebi.

hoc tu pignus habe, quo nullum sanctius optes:
dixit, & undantem vino cratera recenti
impiger exhaurit, secto quod palmite nuper
arboris aëreae repetito effluerat istu,
utribus & plenis stabat prope: suscipit ingens
bellua; &, epoto miserorum sanguine, tetram
non prius aspectum nectar deturbat in alvum;
emittitque olidae rustamina cruda popinae.
subrisit Pelias; narem compescuit Idmon;
Fvius increpuit nutu, & sermone benigno
non bene constantis vultum firmavit amici.

Euge virum! ut vero placuit liquor? ille subaudax,
fronte supercilioque ad verticis ossa retractis,
Est bonus iste cruor, quocunque e gutture fluxit;
vix melior pueri imberbis: si quis mihi porro
praebat, haud verear patinam sorbere secundam.
quod poscis, dabitur: sed pocula jungere poclis
et turpe, & nocuum. nescis, bene, qualis in isto

140
sanguine

sanguine saevitia est : proprio te discere damno
 non patiar : forte ex aliis, sine crimine, nosces.
 ut vero patrias crassae caligine mentis
 ignoratis opes ! hebeti tam grata palato
 munera, succiso de cortice, sufficit arbor. 145
 obvia, nec sumptu, multo nec emenda labore.
 sponte suos praebet lanianda securibus artus ;
 fundit & aeternos redivivis fontibus amnes.
 caedite, legitimos terrae bona vertite in usus :
 ducite nec pulchrum humanis pinguescere venis, 150
 et terrae finibus serpentum more latentes,
 luce, virisque procul, naturae extinguere lumen :
 sunt vobis hominum vultus, sunt pectora, nec mens
 degener, intrepidaeque animis ad praelia vires.
 tot bona cur tumulto infoditis ? de fronte character 155
 humanus periit ; nec, quamvis sanguine pastis,
 sanguineus color est : tumido sed luridus ore
 pallor inest ; oculique latent ; discrimina nasum
 nulla genasque inter ; facies vesica videtur ;
 tempora nuda pilis ; putri labra turgida tabo ; 160
 et nigro trepidi promanant sanguine dentes ;
 vix animam trahitis ; nervis attollere costas
 non datur ; injecto ceu pondere pectus anhelat ;
 est piger excussis genibus gradus ; & dapis almae 165
 nullus amor ; sed humi juvat edormire vetera.
 hanc situs, & nunquam soli, nec pervia ventis
 antra, dedere luem, spurcoque obsonia succo :
 at magis ira Deum, mensis accensa nefandis,
 intulit immundam, resoluta robore, pestem ;
 et jam barbariem luitis ; potumque cruorem 170
 redditis impuro, qui vos infecerat, ore,
 ut moniti quaeratis opem : sed nec bona vestra,
 nec mala novistis ; tantus stupor occupat aegros !
 cernitis accenso prognatum pulvere funum
 nare venire senis, velut exhalante camino ? 175
 pulvis hic herba fuit : vobis vicina, Tabaca,
 nomine vix noto, clarum dedit insula nomen.
 hinc finem sperate malis. tu, cane Magister,

cui natura parens rerum momenta suarum
credidit, ingenium remedi percurrere, modumque ; 180
nec differ miseris optatam afflare salutem.

Hic, paulum tubulo amoro, flammaque, moratus,
Magna jubes, dixit : si quae tamen auribus istis
digna putas, dicam ; detur modo vita, recensque 185
libertas miseris, pedibus quos fune ligatis
aegrotos, stabulis, in foedo stramine, vidi.

Annuit Haematoës : solvuntur vincula claudis ;
prorepunt geminis nixi, sua quique gerentes
ore mala ; &, lucem veriti tetigisse supremam,
vultibus obscœnis laetani duſtantur in aulam. 190

non tenuit lacrymas verulus Pater. Eia, sodales,
vivite, ait ; vitam meliori at ducite fato.
nam licet ; & dabitur : latet isto condita buxo
vestra ſalus, modo ſit ſervari certa voluntas.

tu, miſerande Senex, muriam pro ſanguine venis 195
qui generas ; cui crura labant luſtante podagrâ ;
purpurei ſtillant, hebetesque aſtantur ocelli ;
cæcus eris, ſi ſpernis opem : ſed ab arte medelam
ſufficiam : & tumidis albo ſuſſimine buccis
in pileum nebulam inſpirat ; vultuſque ſeniles 200
protinus includit junctis ad tempora limbis.

excipit ore Senex mordentes lumina ſumos ;
et patitur, juſſus, ſpe conſolante, dolorem ;
exprimit imbrem oculis ; videt acrius omnia circum,
plenius admiſſa deterſis luce ſeneſtris ; 205

atque poteſt adeo ſalebroſa in nare Magiſtri
eminus exſtantes oculo numerare pyropos.

namque rogatus uti in naſo quae cerneret, & quot
diceret, oſtendit digitos ; &, fraga tot, inquit,
aſpicio, in noſtris naſcuntur qualia ſylvis. 210
ilia concuſſit Vetulus ; riſere ſodales.

Dignus es articulis ſine nodo : age ſugito, dixit ;
clauſe labrum, & laxis exſpira naribus auram.
fugit, & exſpirat ; ſed porro injuſſus, ut antrum
in gyros volvi, & turbari ruſtibus alvum, 215
ſenſit, humi reſcubans, conſertim cruda remittit
fructa ; & multiplices, quas ante voraverat, offas.

en podagrae exitium : sic fonte revellitur ipso
 succus edax, teneros rodens sine dentibus artus.
 hoc bis agas, quum luna latet ; cumque orbe recrevit ; 220
 (tum latebris turgent succi, tum mobilis humor)
 post laeves patinas, & prandia pinguis omassi.
 sic ubi cisternam illuvie, primamque cloacam
 terferis, humores, ablatis faecibus, ibunt
 purius ; articulis blanda, & sine sorditie acri, 225
 nutrimenta fluent : quo, nec foecunda malignis
 reliquiis acidi pungentur acumine nitri,
 torta nec in duram concrefcent vincula cretam.
 tum levitate pedum Satyris certabis ; & ipsas,
 sponte tua, poteris saltu ductare choreas. 230
 quod si pauca tamen falsae vestigia labis
 exsuperant, hausti blanda torpedine fumi
 vanescent ; nec hebes sensus, velut ante, dolebit.

Hac ope non podagrae tantum cruciamina cessant ;
 sed porro coli rabies ; sed volvulus atrox, 235
 gutturis, & foedae tollens discrimina sedis :
 et capitis clavus, & sibilus auris adurens
 mitescunt subito ; nec post, injussa, recurrunt ;
 si modo quis constanter amat ; nec jurgia curat
 conjugis in fumum insontem maledicta vomentis, 240
 oscula quod viriet, nitidas & conspuat aedes.

Vir fuit antiquae fidei, nec moribus asper,
 æquoreas habitans morbofo in littore sedes,
 labe nova infames : quos ceperat acre venenum,
 frendebant medio terebrati abdomine ; mox ut 245
 repperat extremos morbi violentia in artus :
 tensa velut valido membra omnia fune rigeabant ;
 nec vis ulla super, nec motus ulla facultas.
 ille malo arreptus, Phœbeas jugiter artes
 implorabat inops ; dedit & medicamina Phœbus 250
 nequicquam ; at solitis conatum lufit in herbis ;
 donec inauditam melior fortuna medelam
 præbuit, & facili reparavit damna Tabaco.
 inde colit munus Divum, multosque per annos
 obtinet illaefam fumo constante salutem ; 255
 cum prius incerto vitæ, tremulisque lacertis,
 importuna lues, necdum superata rediret.

nempe

nempe salis pungens acies, obtusa sopore,
desiit in molles mucronem intendere nervos.

Sic, ubi radicem dentis deterrimus humor
vellicat, ardentemque inflavit tabere duro,
qualem offert nucibus conclusis simia buccam;
fumus in os veniat; parvoque ut tempore clausus
manserit, extemplo gemitusque tumorque recedent.
sic aliae migrant afflicto e corpore pestes,
quas mala conceptae falsuginis aura creavit.
labentes pluviae sublimi è fornice tecti
in teneros folles, quibus insita flamma movendo
vivit, & in numerum flatu modulante, foveretur,
densatae in media pendent regione, forasque
ante, levis quam sit membrana arrosa, feruntur.
quid referam tumidas fauces, laqueumque latentem,
Hellucum, & subita dubios vertigine gressus,
clangorâsque brevi minitancia flumina nares?
omnia mulcentur fumo, si provida cura
maturat; seras nec opem producit in horas.

Sunt, quibus occultis mordax contagio membris
effecit, seu spurcitiis nitrosa canales
raserit urinae, vel apertum faecibus anum:
hinc quoque lustrifico requiem sperate dolori
qui matulae ingemitis; qui clavos inter acutos
horrida Caucasæi depingitis ora Promethei.
non ego vaticinor, Parnassi aut somnia fingo;
nota loquor, quaeque ipse prius crudelia sensi,
quam facies Pacti, mirandaque nota foret vis.
namque (fatebor enim) luxu transacta juvenus
cum Baccho, Satyris, & suavi isto comitatu,
hic illic vetulo rimas in corpore fecit,
subjecitque malis, quæ magna est nosse voluptas,
sanasse utilior; nostroque probata periclo
certius in populi juvat usurpare salutem.
sed quia par cura est tristes expellere morbos,
et validos servare habitus; quæ cautio sanis,
discite, quisve modus; nec enim omnibus omnia prosunt.

Oderunt alii naturâ, ut triste venenum;
deficiuntque animo ad folii fumantis odorem:
stulte alii damnant, novitas quia displicet omnis;

quod

quod sine Pacto atavi, meliorea stirpe sequenti,
concessum a superis egere salubriter aevum.
abstineant ambo: nec enim pugnare decorum est: 300
naturae; aut rectam invisiis infundere mentem.

Si quis amat, sapientior amet; nec Simius alter
consilio, & sine fine aliorum irrumpat in actus.
sunt qui fumum ideo, ut potent tantummodo, potant;
urbanos inter ne non habeantur amoeni; 305
profitine an noceat sibi fusque deque ferentes.
rusticus ille, malusque pudor. nam vel juvat haustus,
vel laedit: reipsum nescas, & idonea fumo
corpora; ne sero tandem tua damna queraris.

Si cui grande caput prostanti fronte rotundum, 310
lati humeri, pectus patulumque, torosaeque membra,
sub cute obesa caro, pituitaque multa palato;
is bibat impune, & repetito indulgeat haustu,
si libet, & justos sumendi respicit usus:
parcius attingant graciles, quibus ardua cervix, 315
frons angusta, caput minimum, praecordia pressa,
excarnesque genae, & pauca mucagine nares.
ollis spirituum ut brevis est annona cerebro,
obruitur facile conferti aspergine fumi,
haud secus ac nebulae hyberni caligine soles. 320
compositi validis biberint si largius aequo;
occupat ignavos torpor, defeffa quietem
membra petunt, nervis velut ex aetate solutis,
mane tremunt, altaque obeunt in luce soporem.

quod si praeterea roseus color inficit ora, 325
et subeunt tusses, & densus anhelitus; illum
ejurare tubos jubeo, carosque sedales;
ne redimat nocuos vitae discrimine lusus.
illi pulmo flagrat; putrive uligine turgens
febrim corde fovet, lentoque absolvitur igne. 330
sed si tantus amor fumi, nec tendere contra
vota libet, caeco ratio sed cedit amor;
Bechion arentem sumat, fumumque capeffat:
non metus hinc fuerit, sed spes non vana salutis:
nec (moderatus enim) accendit calor; at levis aura 335
ulcera desiccet, saniemque e pectore ducit.

denique si qua vehit testam causa abdita tabem,

seu mala per totum diffusa injuria corpus,
 seu cita febris erit, laesi vel visceris aestus;
 ah! tibi ne tanti sit pernicioſa voluptas;
 declina illecebras; & quamvis parcere durum,
 parce tamen, certae & caveas auctaria cladis.

Est etiam quandoque, ut, qua data porta, subinde
 erumpat ſus deque cruor, lethumque minetur;
 et vomitu ruat, & laxis ſuat alvus habenis:
 quicquid contigerit, ſeralia pocula mitte;
 nec libeat nocuas immittere faucibus eſcas:
 ſanguinis hinc ſtuvia crescunt; vomitusque ferocit;
 vitaeque diſſectis tandem cum ſacibus exit.

Judicio hic ſiſtor rationis, tollere viſus
 quod poſui: nam ſi Pacti gravis herba ſoporat,
 et ſopor excrementa tenet; damnatur inique
 quod juvat, & laudem meruit. bene praemonet, inquam,
 quiſquis is eſt, nodum neque diſſoluiſſe pigebit:
 hunc ergo jubeo in mentem revocare, quod olim
 ſanximus; adverſas ſimul hic ſubſiſtere vires:
 nempe ſale hinc ſtimulat naturam pellere tardam;
 ac veluti vivis pigram calcaribus urget:
 parte alia, exhalans nebuloso ſulphure ſomnos,
 ſiſtit; & effuſam ſacili compescit habena.
 ac velut indomitus ſonipes, juxta ilia ſoſſus,
 evolat; & fraeno deinceps parere recuſat:
 ſic, ubi depultrix valide movet, & retinendi
 vis labat; ut leviter tacta eſt, ruit impete multa,
 nec motam retinere leve eſt, nec tollere lapſam;
 et magis effluſiſſe nocet, quam clauſa manere:
 uſque adeo multum eſt rerum momenta, modumque,
 temporaque, et quae ſit cunctis natura, tenere.
 ſic virtus viget ipſa, viget quoque corporis aetas:
 utraque deliquio tandem, nimioque labascit.

Nil melius vino: vinum tamen omnibus aequo
 non datur in cyatho; nec ſugitur omnibus horis;
 immo etiam quandoque necat; quandoque furorem
 ſuſcitat; interdum rationem largior hauſtus
 obruit in ſpatium, quo mobilis orbita coeli
 volvitur, inque locum redit unde exiverat ante.
 ſolvitur interea ſtriſtis niſi crapula vinculis,

ebrius expirat, saltem expirasse putatur.

Haud procul exemplum: nuper Satyriscus Adonis;

dum tua festa colit, rex O Lenæe, sepultus

380

et vino & somno, sub terram ut mortuus ivit;

postridie effossus, vitæ manifesta receptæ

signa dedit, capite effracto, manibusque cruentis.

at miser adversus mortem cubitoque, genuque,

confligens, animam clausa colliſerat arca.

385

quid tam funestum nostræ adversarius arti

objiciat? nulli, quantumvis multa, obeundi

causa fuit; mentem nulli, quod constet, ademit.

Contra, lætitia in magna, dum poela salutis

ordine discurrent, si quis temerarius audet

390

jura insana sequi calicum, pugnamque laceſſit;

ne titubet ratio, aut gressu titubante vacillet,

arripiat tubulum, medicam intermisceat auram:

surget inoffenso vultu, bene condita verba

sobrius exponet; fumi dum nescia turba

395

instabilis prodet vibrantes fronte lucernas,

et gressu insolito dabit irrisoribus ansam.

nempe tuus fumo, Bis nate, retunditur ignis;

mobilis & rabies blandæ torpore quiescit.

(nec ferat invidiam quæ dat tibi copula laudem)

400

non melius lapidi Herculeo, Chalybumque metallo,

convenit, optatum quam quærent vina Tabacum:

sic operas præstant inter se; junctaque multo

nobilius sapiunt, quam degustata seorsum.

Denique mortales, quantum est, conducit in usus;

405

nec quicquam, ut suis occisi, non utile: flammæ

qui superat post fata cinis rubigine foeda

defricat; & flavos facit excandescere dentes.

fumus & ipse (novum auditu) consistere jussus,

paret, & emissus per conniventia labra,

410

ore manu impresso, fulvum densatur in unguen,

virginibus carum, quibus a serpigine longa

prurit scabra manus, manantibus undique rimis:

laevigat admotum, & splendorem inducit eburnum

non sine portento: nec parvo gratia constat:

415

namque per arcanos penetrabilis aura meatus

cor quatit; & stomachi viscidis utrinque solutis,

Acolum

Aeolium ventis subvertit olentibus utrem :
sed vita incolumi, ridensibus affatim amicis,
inde metus tutos, decus inde doloribus emptum.

420

Jam bona decerpfi: nunc, si quae incommoda ab usu
obveniunt, seu sint vere, seu vera videntur,
expediam ; longa nec vos ambage morabor.
insimulatur enim, clarae quod mentis acumen
obtundat ; speciesque locis posituque decenti
confundat tenebris, & nigra oblivia ducat :
crimen atrox : sed quod vel prava calumnia finxit ;
vel bona simplicitas. non est ; quia non potis esse :
immortalis enim cum sit mens, orta que coelo
portio, corporeis non est obnoxia damnis.

425

430

aëtio recta quidem, si laeditur instrumentum,
laeditur ad tempus, causa durante ; sed ipsa
mens intacta manet, quanquam, ceu nubibus atris
circumfusa, latet, radiosque occultat inertes.
non aliter Phoebi quam lucida tela, Dianae
intercepta globo, vel tegmine nubis opacae,
tempore non longo nostris tolluntur ocellis ;
nec minus ipse tamen sincero candidus orbe
ardet, & innumeris lucem communicat astris :
sic animo nulla est, animi nisi crimine, labes :
Desidia, & Luxus, levis Inconstantia, & Ira
ingenium obrundunt, lumen rationis inumbrant,
permiscentque notas tabulis, & nomina delent.
quilibet id meminit quod amat, crebroque revolvit.

435

440

Da mihi de multis fumi potoribus unum,
creditor, aut plenae cui sint oblita crumena
scrinia, desponsae vel notum limen amicae ;
et dabo de fumi multis osoribus octo,
aut plures etiam, proprium cognomen, & aëta
hesterna, & patriae oblitos elementa loquelae.
scilicet aut nocuum Virus, vel pestifer Ignis,
aut morbus subito sumens a Verbere nomen,
aut nimium palpata Venus, vergente senectâ,
laeserat officium cerebri ; nec congener aethrae
spiritus eversa poterat durare fabrina.

445

450

455

Quod si praestanti folio suppressa periret
vis reminiscendi, cur tot praegnantia rebus

pectora

pectora vastitiem quaesitae laudis amarent ?
 qualia nota ; quibus nihil ignoratur eorum,
 quae callere licet, quibus est dilecta voluptas
 condere res animo ; populiq; astante corona,
 condita mente prius memori diffundere lingua.

460

At thalamos contristat iners, piger halitus, ipso
 castior, abstrusas partes qui fascinat, Agno.
 audio femineas voces : nam mascula virtus
 laudari porius rabidi sufflamen amoris.
 non hodierna quidem infirmi querimonia sexus :
 Matronis odium est, ex quo Vulcania conjux,
 frigore suspectam gelidis certare cicutis,
 inferri in Cyprum vetuit, Cytherea, Paphumque.
 bello nempe redux, inter convivia Divum,
 Evius, ut domitiae obtulerat nova gaudia terrae,
 Jupiter ante alios, & cum Jove, Mulciber, & Mars,
 Atlantisque nepos, & nectare plenus Apollo,
 fumivomis olidam simularant naribus Aetnam.
 ridebant novitate Deae, sed nocte soporâ
 offensae, statuere suo depellere coelo
 Thessalicos ritus, vigilesque tenere maritos.
 ergo postridie, simul ac fumosa supellex
 prodit, prima Venus, coepti manifesta protervi,
 involat in mercem, buxumque, & pulverem, & ignem,
 (tam facilis Divae Superis mirantibus iras)
 subversos pedibus summo deturbat Olympo.
 sic lasciva Cypris insaniit : at Jove nata
 Bellatrix, nemorum Virgo, Pindique sorores
 sparsas reliquias gremio legere, patremque
 Thyrsigerum obnixae nova supplementa rogarunt ;
 subsidium & voto gratis retulere pudico.

465

470

475

480

485

Ingens opprobrium vero, si Cypridis aestum
 temperat ; imperium menti, membrisque vigorem,
 virtutumque decus rarâ virtute tuetur :
 non extinguit enim nymphæae aut cannabis instar
 naturae instinctum ; sobolis nec munera tollit ;
 fors numerum minuit ; sed fraeno arctata Cupido
 quod demit numero, generis bonitate reponit,
 grande bonum, si vel tenuis fortuna parentum
 non premitur multâ prole ; aut respublica gaudet

490

495

fortibus

fortibus & iustis potius, quam plebe frequenti.
 utilis hinc adeo senibus, primaeque iuventae;
 fragalesque cado in summo sibi praestat, & imo;
 dum celeres flammæ, cineresque subinde repentes
 aut sedat subito, aut ut fusa diluit unda;
 stultitia facili canos, pubemque furore,
 indeque prognata solvens vertigine mundum.

Ne despecta tamen vestris prorsum exulet hortis,
 O Dominae! in duris & habet sua commoda rebus.
 errantes uteros sursum trans septa ruentes,
 et tensum veluti ferientes ariete ventrem;
 si quando oppressus pulmo sublatus anhelat,
 deprimat; inque suas cogit descendere sedes,
 ocius, incumbens binum quam centurionum
 pondus; & impositi densissima sarcina plumbi.

Porro nulla seni, si vitæ pocula demas,
 commodiora dedit mater bellaria tellus,
 seu servanda venit naturæ annona fovendo
 humorem ingentum, suavem fundendo vaporem
 amenti cerebro, pellendo aut sensibus hostes.
 namque aciem lippis acuit; cui stiria pendens
 nasum hebetat, reddit ficcata nare sagacem;
 dissolvitque graves ventosa ex aure susurros;
 in mentem ut melius sapientum dicta recondat;
 colloquiisque diem, morosaque taedia fallat.

Quod si quis, damnosa luens delicta iuventae,
 nocte crucem scapulis gestat, somnumque recusat;
 hic quoque solamen quaerat, requiemque labori:
 non tantum sopor in venas obrepet amicus,
 unde dolor cedat; sed, ne nox longa putetur,
 somnia pulchra dabit; rerum & spectacula viva
 offeret ante oculos: non qualia monstra figurat
 torrida Bilis atrox, Faba, Lentesc, Cepa, Faselus.

Allia, & Altrercum fatuum, manicumque Solanum,
 si quis edit, medio in somno spectare putabit
 horrendas facies, confusaeque secla animantum,
 quæ nec sunt, nec erunt; Harpyias aequore nantes;
 aëre Centauros; fissa tellure Draconum
 agmina; & ore nigro jaculantes Daemones ignem.
 quin etiam in subita sibi tempestate videtur

aequore

aequore sorberi ; & motis luctator in undis
brachia anhelus agit : celsa modò rupe volutus
in mare collabi, sonitumque excire cadendo :
latronum gladiis adigi : modò, compede fractâ,
adspicit exertis insurgere dentibus ursum :
auxilium inclinat nonnunquam vocibus altis ;
interdum gemitu : donec formidine somnum
excuiat, puncto necis expectectus in ipso,
exanimis, gelido perfusus membra madore.

340

345

Longè aliter pictis nocturna aulaea figuris
laetificat nostro eductus suffimine Morpheus ;
sensibus internis naturae congrua fingit
privato & genio : quae quisque in mente revolvit
luce vigil, vel amat ; gratissima nocte recurrunt
aulicus, orator, medicus, mercator, agyrta,
navita, piscator, miles, auriga, poëta,
agricola, & pictor, cerdo, patronus, amator,
sopiti peragunt consueta negotia ; non ut
sponte rudes cernunt dubitanti lumine formas,
vel nuper natam per euntia nubila lunam :
esse putant quodcunque vident ; non segniter aurem
incendunt dictis ; atque enthymemata cudunt ;
aedificant versus, clare quos mane fatentur :
atque alia expediunt alii, ne somnia credant
esse ; nec affinem morti, nisi nomine, somnum
non lethaeus enim est opii sopor, omnia ferreis
interiora ligans, immota ut lege, catenis :
non etiam ambiguae turbatrix umbra cicuta,
sensibus injiciens illulis frivola vincla ;
quae nec mota tenent objectis membra figuris,
nec penitus vigilare sinunt. Sic altera Baucis
& conjux, teneras coenati forte cicutas,
effossas in agro, quas, falsi ab imagine formae,
crediderant sifer esse, aut notae Baucidis herbam ;
postquam fessa humili posuissent membra grabato,
nec vigiles, nec adhuc somni sub pondere victi,
exiliere toro : prior haec ; mox ille : vagatique
atria per tugurî brumali nocte, rigentes,
attoniti pariter, deliria mira stupentes,
livida de trabibus retulerunt membra grabato.

550

555

560

565

570

575

at sopitus homo clarespiramine Paeti,
 gaudia pacificae noctis transacta retractat ;
 et vigil ad solitum redit, aequa mente, laborem : 580
 si modò laudatum fuerit ; non vile ; nec arte,
 fictitiumque dolis : namque omni electa Tabaco
 non eadem est bonitas. generosum ab origine prima
 asperum erit ; densum folio ; pullumque tuendo :
 jucundum longè & latè diffundet odorem . 585
 permistum viola, aut aura radice Etruscae.
 incensum, referet gustanti ritè palato

Assyrium Asphalton, cauti vel Castoris orchin.

Quod folio tenue est, Autumni frondibus aequum,
 quale in Virginia, & Bermudae nascitur arvis, 590
 abjice ; & aurigis foenum, nautisque relinque :
 pungit enim tunicas oculi, cerebrique volucra.
 qui bibet, ille graves ad opus mirabitur armos ;
 pandiculatòr erit ; malas diducet hiantes ;
 et, nisi acuta fames stimulat, projectus ad ignem, 595
 gaudebit feram stertendo adducere noctem.
 ante alios, fugite, o Musarum sancta propago,
 qui veterum è chartis Sophiae defossa metalla
 eruitis, vigiles : deprensus per sua signa
 profligate scelus mangonum, & tradite flammis. 600

Est, qui delicias, alieno ex orbe petitas,
 captat adulterio ; dum, quam Scythae fuste peremit,
 miscet odoratae tabum feralis capellae :
 stillam alius marathri jungit ; vel pinguis anisi ;
 chalcantive notam ; quae, linguae affusa, saporem . 605
 exhibet, ut Lybicae mixta melligine cannae :
 omnia damnose, ne dicam molliter. artem.
 qui naturae adhibet, matris nisi consulat ora,
 turbat opus, non addit opem : quod si tamen, unquam,
 lascivire libet, laudique adjungere laudem ; 610
 sumite lignum aloës ; cujus levis affula, pleno
 fixa tubo, totum fragrans perfundet acervum ;
 et cerebri ventres grato recreabit odore.

Sed neque congestis dapibus conjungite fumos :
 inde coqui turbatur opus ; sic clausa superne 615
 ostia pulsantur, tum semielixa deorsum
 fœcula succosa, sem. mittit ; quae, diluta chordis,

seditionem

seditionem alvo, ventosaeque murmura miscent;
 sudum animo, & placitis populata laboribus horas.
 perniciosum etiam nudato admittere frigus 620
 vertice; vel vacuo Paetum potare camino:
 verberat aura cutim, reclusa foramina stringens,
 trans galeam teneras convellit acumine fibras,
 et capiti pondus, horrorem crinibus addit.

Neu libeat solum calamo indulgere; nec ultra 625
 luxuriando modum cerebri complere cavernas:
 alternis sumatur; amant alterna Camoenae;
 confertum natura fugit: tibi terminus esto.
 vertigo occipiens; quae, ni simul orta recedit,
 adhibe lene zythum; vel aperto sub Jove frigus; 630
 omnis & exigua sedabitur arte tumultus.
 at, postquam capitis modulum cognoveris, intra
 fines curre tuos, nec te quacumque ultra.
 naturae quisquis servaverit ordine leges;
 ille mihi sanus, sapiens erit, atque beatus. 635

Talia ludebat Vetulus: narrantis ab ore
 heroum resupina cohors suspensa filebat;
 docta quidem vires, sed inops, tam nobilis herbae
 progeniem optabat, renovandi & seminis artem.
 blaesus at ille siti, somnoque propinquior; uno, 640
 sed longo maduit (subito quoque stertuit) haustu.
 nos, veniam fati, fessi licet, & sitibundi,
 absolvemus opus; &, quae Silenus omisit,
 summa Tabacophilis culturae arcana canemus.

Principio, ut messis respondeat ampla labori, 645
 sume medullosum generoso e germine semen;
 cui folium oblongum, crassum, nulloque pedunculo
 inseritur trunco; sed ab ipso stipite surgit.
 proxima cura loci; tam strenua planta recusat
 segne solum; felix animoso crescit in agro, 650
 qualem vitis amat: colles, objectaque soli
 arva legas; ubi terra levis; non marga ligoni
 obvia, non argilla tenax; non obsita musco
 tesqua; nec impresso flentes sub vomere glebae.

Ne tamen, egregiae quantumvis indolis, agrum 655
 bis sere, si plenae ducit te gloria messis.
 prima rapit foetura animae quodcumque virile est;

effoetaque

effloctaque uterum delumbem in matre relinquit.
verte solum; sedesque novas adscribe quotannis
hospiti inexploto; fessis gratissima sulcis,
dum permissa quies pingui laetamine robur
suppleat; exhausta & genium per viscera fundat.

660

Nactus agrum, urge operas; ne sit solertior alter
ordine descriptis spatii pertundere terram;
ternaque, vel plura in parvum dare grana foramen,
divisa, aequali ut vegetabilis aura tenore
inferat aequalem folia in ventura vigorem.
quod si cassum aliquod fallit, vel cedit in escam
muribus, aut rostro fodientibus omnia talpis;
spes de relliquiis superet: si, sospite turba,
densior ortus obest foliis, tabesque timetur;
videris ut crebram tellure exsurgere gentem,
Thrax esto; patriae leges imitare severas;
imminuas numerum; multisque e fratribus unum
liaque solo, vacua melius quo crescat in area;
attrahat & plenum nutricis ab ubere succum.

665

670

675

Mox ubi pingue solum, longique in tempore soles
luxuriem foliis dederint, in caudice robur;
tempus erit terrae vicinas stringere frondes,
major ut in summo claudatur cortice virtus;
et ferat a iusto bonitatis iudice palmam.
at ne praecipites messes: ut nigrescere semen:
eoepert in calice, & folium mutare colorem;
arma para, & cultros: vindemia nobilis instat,
et merces operae: lucas optate serenas
Paeticolae; nec enim folio minus officit imber,
quam September obest maturis humidus uvis.
tunc mete: dimidia est tibi jam decursa laboris
meta; quod hinc restat, cura haud levioere gerendum.
frustra etenim studium omne fuit, generisque, solique
gloria; ni summo veniat spectabilis astra.

680

685

690

Hic, duo sollicito tibi sunt curanda labore:
absumendus aquae, genitor putredinis, humor;
ne simus e folio fiat; mox spiritus, & vis
igneae, quae pingui velut abdita dormit olivo,
excutienda; suos & deducenda per artus.
ergo, ne aetheream Sol fervidus hauriat auram,

695

sub

sub tecto, longa suspensa e rannabe, paulum
arescant folia ; & , parvo post tempore, strata
congere acervatim ; calor ut collectus ab imo
turgeat, & cacca distendat ad extrema vires.

700

Sic cumulata tepent primo ; tepesfacta tumescunt ;
mox oritur sudor ; sequitur nubecula fumi ;
et, nisi destruitur moles, transibit in ignem,
ut portata domum nondum satis arida plaustris
gramina constipata flammant, tectisque minantur.
tu disperse struem ; suspende ; iterumque repono
in cumulos ; seriemque tui pervade laboris,
dum fervendo animae veniat vis omnis in actum ;
siccando & maneat, neque diffundatur in auras.

710

Hic oculis opus, hic ductu rationis, & usu :
nam brevis est nimii, brevis est quoque linea pauci,
et gaudet natura modo ; sed, si tamen usquam
peccatum, ut possis culpam sarcire, docebo.
non ardente mero ; aut muria ; non melle ; minu'que
auxilio matulae (mangonia qualia tentant
caupones, pretii quibus est odor ante salutem)
subsidium ex ipso posces ; praelo exprime succum
vilibus e foliis, quae dextrae incuria passim
praeteriit ; tepidaque finas spumescere in olla ;
decrepitem immergas labro, reddesque juventae.

715

720

Haec sat erunt : jam quaere ratem ; merx ampla coloni
augebit census, & vestigalia regum ;
mercantium & loculos : nautum fortasse medenti
auferet, autumnos populo factura salubres ;
forte etiam e furca donabit prandia corvis,
cessator si pauper emit ; meliusque locandas
diffat, egestatis vicinae improvidus, horas :
sed bene dum modo sit frugalibus atque modestis,
turba petire volens, pereat ; quicumque salutem
abnuit, is careat, nec rerum subruat usus.

725

730

Cui mala lis, ratis in pelago, praepostera conjux,
aut dolor impatiens, nutans aut debitor aeris,
erigunt somnos oculis, animoque quietem :
is faciles leni folio debere fatetur
inducias, meritamque refert pro munere laudem.

735

Quotquot in adversum iudex, morosior aequo,
 evomit ampullas, ventis mandamus, & undae.
 arce devoteat: mox subventanea furvi
 daemones ova vocet, placando & idem Diti;
 Persephona mulsam, Eunarum thus, & odorem;
 et de Cerbere germen lethale saliva:
 videmus oculos, & verba poëtae pleno
 gurgure laudantis; similique reponimus arte
 si quis amans veri nobis dissenserit, auctor
 consilii alterius, quod pectore claudit; in albo
 scribat; & hos sensus recta ratione refellat.

749

747

F I N I S.

